



## **Lex Sarah dnr 238/2023**

Rapporten inkom: 230929  
Utredning inledd: 230929  
Rapportör: Placeringssamordnare,  
Utvecklingsenheten  
Rapporterad verksamhet: BUF

Utredare: Hanna Hall, kvalitetsenheten  
Carina Ejdelind, konsult  
Marita Elghagen, jurist

### **Sammanfattning**

Rapport rör arbetssätt med beslutsråd där flera olika omständigheter lyfts som risk för missförhållande. I utredning framkommer att barnets och vårdnadshavares inställning till beslut inte alltid inhämtats och att beslutsfattare därför inte beaktat barnets bästa på ett systematiskt sätt. I denna del bedöms ett missförhållande ha inträffat. Arbetssättet med beslutsråd utgör dock i sig inget missförhållande och anses ej heller vara orsak till att kvalitetsavvikelser och missförhållande uppstått.

### **Frågeställning**

- Vad har inträffat?
- Har det inträffade inneburit ett missförhållande i den mening som avses med bestämmelserna i lex Sarah?
- Behöver verksamheten vidta förbättringsåtgärder för att säkerställa att det nu uppmärksammade inte upprepas?

### **Respondenter**

Placeringssamordnare tillika rapportör på utvecklingsenheten, handläggare, sakkunniga, sektionschefer, verksamhetschefer, framtidsledare, kvalitetschef.

### **Händelseförlopp**

Den 28 april 2023 införde förvaltningen ett beslutsråd på vilket representanter från samtliga verksamhetsområden deltog och verksamhetschefer och/eller enhetschef var beslutsfattare. Avsikten

var att nyttja förvaltningens samlade resurser, säkra god kvalitet i verksamheten och få ökad kontroll på placeringar utanför det egna hemmet. Samtidigt lyftes delegationen en eller två steg; om ett beslut tidigare hade fattats av sektionschef blev enhetschef eller verksamhetschef ny beslutsfattare.

Rapporten beskriver arbetssättet med beslutsråd som ett missförhållande eftersom barn och unga riskerar att fara illa. I huvudsak lyfts följande tre omständigheter i rapporten:

**Beslut fattas utan tillräckligt beslutsunderlag.** På beslutsråd lyfts fråga om förlängning i pågående placeringar och ställning tas till om placeringen ska fortlöpa, avslutas eller övergå till en annan placeringsform utan att barnets behov har utretts.

**Arbetssättet beaktar inte socialtjänstens skyldighet att tillgodose placerade barn och ungas särskilda behov av stöd och hjälp efter avslutad placering.** Vid förlängning av placeringar ges ett datum då barnet ska flytta hem utan hänsyn till om det finns förberedda och tillräckliga insatser på hemmaplan.

**Arbetssättet och beslutsförfarandet beaktar inte barnets bästa.** Barnets och vårdnadshavares inställning till beslut inhämtas inte och således är barnets bästa inte avgörande i besluten som fattas.

### **Styrande lagar och föreskrifter**

Frågor som rör den enskildes rättssäkerhet är centrala inom socialtjänstens arbete. Det finns flera bestämmelser som syftar till att stärka enskildas ställning och tillförsäkra dem särskilda rättigheter. Rättssäkerhet är av särskild betydelse i samband med handläggning av ärenden, men också i genomförande av insatser.

- Myndigheten ska se till att ärenden blir utredda i den omfattning som dess beskaffenhet kräver (23 § första stycket FL). Bestämmelsen innebär att det är myndigheten som har det yttersta ansvaret för att underlaget i ett ärende är sådant att det leder till ett materiellt riktigt beslut.
- Placeringskommunen har enligt 2 a kap. 4 § SoL kvar ansvaret för stöd och hjälp till den enskilde under vistelsen och i anslutning till att vården upphör.
- I 5 kap. 1 § p. 10 SoL tydliggörs socialnämndens särskilda ansvar för barn och ungas behov av stöd och hjälp efter avslutad vård utanför hemmet. Ansvaret gäller oberoende av om placeringen varit kort- eller långvarig, skett med stöd av



SoL eller LVU och ansvaret omfattar alla barn och unga oavsett ålder

- Barnkonventionens artikel 3 "barnets bästa" och artikel 12 "barn har rätt att uttrycka sina åsikter" utgör en grund för socialtjänstens arbete. Varje barn är en rättighetsbärare och ska erkännas, respekteras och skyddas och ses som en individuell personlighet med egna behov, intressen och personlig integritet.
- Vad som är bäst för den unge ska vara avgörande vid beslut enligt LVU (1 § femte stycket LVU). Det saknas definition av vad som är barnets bästa eftersom det är ett flexibelt och anpassningsbart begrepp. För att kunna bedöma vad som är barnets bästa i förhållande till ett specifikt beslut eller insats är det avgörande att barnets inställning inhämtas. I en konflikt mellan barnets eller den unges behov och andra intressen ska hänsyn till barnets eller den unges bästa alltid ges företräde.

### **Bedömning och ställningstagande**

Lex Sarah är del av det systematiska kvalitetsarbetet som ska bedrivas i verksamheter inom socialtjänsten och syftet är att säkra att verksamheten lever upp till de kvalitetskrav som åläggs av lag, förordning, politiska beslut och interna rutiner.

I rapporten lyfts tre omständigheter som möjliga missförhållanden. Den första, *beslut fattas utan tillräckligt beslutsunderlag*, bedöms inte utgöra ett missförhållande. Beslutsfattare ansvarar för att beslut fattas på tillräckligt underlag. Således är det beslutsfattare som bedömer om informationen är tillräcklig. Lex Sarahutredningen överprövar inte bedömningar gjorda i enskilda ärenden utan konstaterar att ingen kvalitetsavvikelse skett i denna del.

Gällande den andra omständigheten, *socialtjänsten tar inte sitt efterföljande ansvar för placerade barn då placeringsbeslut tidsbestäms utan hänsyn till om efterföljande planering/insats är ordnad*, går åsikterna hos rapportör och beslutsfattande verksamhetschefer isär. Verksamhetschefer uppger att det tidsbestämda beslutet är kopplat till placeringsavtalet och inte till barnets placering i sig. Då rapporten inte är gjord utifrån ett enskilt ärende finns ingen specifik akt att granska. Lex Sarahutredningen kan således enbart konstatera att åsikterna går isär.

Den sista omständigheten, *arbetssättet och beslutsförfarandet beaktar inte barnets bästa*, bedöms utgöra ett missförhållande. En lex Sarahrapport rörande ett enskilt ärende har inkommit, dnr 184/2023. I den utredningen framkommer att barnets bästa inte är

vägledande eller avgörande i besluten eftersom barnets eller vårdnadshavares inställning till beslut inte har inhämtats. Arbetssättet riskerar att ge, och har i något fall också gett, konsekvenser för enskild i form av betydande rättsförlust.

### Orsaker

I mars 2023 konstaterades att socialförvaltningens kostnader för placeringar hade ökat orsakat av ett högre antal placerade individer, höjda dygnskostnader och längre placeringstider. Samtidigt uppmärksammades kvalitetsbrister i de ärenden som gick till nämnd och utskott. Utsluss- och hemtagningsplaner saknades, hemmaplanslösningar hade inte utforskats och prövats innan placering och barnets inställning saknades i utredning och beslutsunderlag. Socialnämndens ordförande gav förvaltningen i uppdrag att göra en åtgärdsplan och i avsikt att kvalitetssäkra verksamheten och nå ökad kontroll på placeringskostnader infördes beslutsråd.

När delegeringsordningen ändrades innebar det i praktiken att verksamhetschefer blev operativa i enskilda ärenden som beslutsfattare på beslutsråd. Beslutande verksamhetschef förutsatte att övriga närvarande på beslutsrådet stod för sakkunnigheten och tillsåg att lagar, förordningar och rutiner efterlevdes.

Handläggare och sektionschefer beskriver att de på vissa beslutsråd mött "en vägg av makt". När ett beslut eller en planering i ett ärende fattats på felaktig grund, exempelvis utan föregående utredning eller utan att barnets inställning inhämtats, har handläggare och sektionschef ibland inte vågat, och ibland inte uppfattat att de kunnat, påtala detta. När försök gjorts på beslutsråd eller i andra forum har kommentarerna uppfattats som "arbetsmiljömissnöje" snarare än kvalitetssynpunkter. I praktiken har beslutsrådet inte fullt ut kunnat nyttja den sakkunnigkunskap som fanns och den kvalitetssäkrande funktionen har i något ärende gått förlorad.

Missförhållandet, att barnets bästa inte beaktats, har orsakats av brister i den interna kommunikationen. Det kvalitetssäkrande ansvaret uttalades inte tydligt och synpunkterna som lyftes misstogs för missnöje över arbetsmiljön. Sakkunnigkunskapen fanns men kunde inte nyttjas fullt ut.

Den samlade informationen som framkommer i utredning stödjer inte tesen att beslutsrådet i sig är ett missförhållande eller en kvalitetsavvikelse. Det går heller inte att dra slutsatsen att



arbetssättet orsakat att missförhållandet att barnets bästa inte alltid beaktats.

Förvaltningen drar lärdomen att i framtiden, inför större förändringar i arbetssätt, aktivt arbeta med riskanalyser och sedan utföra egenkontroller utifrån identifierade kvalitetsrisker.

### **Omedelbara åtgärder**

Inga omedelbara åtgärder bedömdes nödvändiga.

### **Ytterligare vidtagna och pågående åtgärder**

Sedan denna rapport inkom har beslutsrådet som forum finslipats och utvecklats och idag förekommer inte längre denna typ av kvalitetsbrister då verksamhetschef besitter sakkunnigkunskap.

Inför kommande omorganisation har beslut fattats att anställa en verksamhetsutvecklare med uppdrag att kvalitetssäkra myndighetsutövningen på förvaltningen och bland annat delta på beslutsråd.

### **Har något liknande hänt tidigare?**

Dnr 184/2023: Beslut om placering i jourhem har fattats på bristande underlag eftersom barnets inställning till beslutet inte inhämtats och resonemang om barnets bästa saknas i beslutsunderlag.

Det inträffade utgör en brist i handläggning och en betydande rättsförlust för enskild.

### **Finns det risk för att något liknande kan inträffa igen?**

De redan genomförda och/eller planerade åtgärderna bedöms svara mot behovet i denna utredning. Risker bedöms därför låga.

### **Anmälan till IVO**

Det rapporterade bedöms inte utgöra ett allvarligt missförhållande enligt lex Sarah. Det inträffade ska därför inte rapporteras till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) utan enbart användas i nämndens systematiska kvalitets- och utvecklingsarbete.

### **Beslut**

- Att godkänna utredningen
- Att inte anmäla ärendet till IVO då det inträffade inte bedöms utgöra varken ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för allvarligt missförhållande enligt 14 kap 7 § Socialtjänstlagen.

Helsingborg den 240618



Johan Klingborg  
socialdirektör